

Колхозникүдүр, колхозницврүр, МТС-н болн совхозмудин көдлächнрүр, партийн, профсоюзн болн комсомольск организацур, советск болн селәнә эдл-ахун органсур, специалистврүр болн селәнә эдл-ахун цуг көдлächнрүр кесн

Советск Союзин Коммунистическ партин Центральн Комитетин болн СССР-н Министрмүдин Советин

ДУУДВР

Унтә уурмуд!

Колхозникүд, совхозин, машинно-тракторн станцин көдлächнр, партийн, советск болн селәнә эдл-ахун органс эврәнн көдлмшинн ашиг чикәр меддж тоолдж, селәнә эдл-ахун бәәх олзлгдл уга үлдсн көрнөгиг урдасн илдкдж меддж авч, 1958 джилд селәнә эдл-ахун продукция цаарандн өскдж-өргджүллгяр кедгх төрмүдиг урдасн темдгддж авхин эркл 1957 джилин селәнә эдл-ахун көдлмшин дав-деерк ашивь диглх кергтә гилж Советск Союзин Коммунистическ партин Центральн Комитет болн СССР-н Министрмүдин Совет тоолджацага.

Мана орн-нутгин селәнә эдл-ахун 1957 джилд джил билә. Зөвәр ик агъу газрт, нег улү Иджл көвәгяр, Уралин өмн захар болн Казахстан хагсу гань удан болсн учрарим күнд бәәлл учрсмн. Нижн болн Средн Иджл эргид хагсу гань 1921 джил болсн хагсу-ганьгд орхн логшн болв. Тийм болв чигн давсн джил колхозникүдин, МТС-н болн совхозмудин көдлмшчнрин, селәнә эдл-ахун цуг көдлächнрин амән әрвлл уга көдлächн ашд мана орн-нутг болм дүнәгә буудәгяр болн селәнә эдл-ахун талдан чигн хот-хоолар теткдв, 1955 джилд белдгденлә әдл буудә белдгдв. 1953 джилд белдгдсн буудәгяр дүнәцүлхлә 18 процент икәр, цагъан гуйрин буудә болхла 41 процент икәр белдгдв.

Западн болн Восточн Сибирин крайсар болн областьсар, Северн Кавказ, Украинд, Молдав, орн-нутгин Центральн болн нань чигн кесг райодар буудән культурин сән ургъц авгдв. Колхозмуд болн совхозмуд тәрәнә экәр урдк диилврмүд орхн күццәр бийсән теткчәв, малд өгх концентрированн, шимтә болн шүрүн хот-хоолта болчхав. Колхозин тосхлтин чидл болн күч, эдл-ахун социалистическ систем магъд уга үлүтәг энүгәрн дакн нег үзүлджәнә, эмнг болн эмнгшгрсн газр хагълдж әдллгяр мана партин политик чикиг энүгәрн дакн нег лавлдж медүлджәнә. Нам Иджл көвән, Казахстан болн Уралин эмнг газрмудин райодар хагсу гань болсн бийнә эмнг болн эмнгшгрсн газрт тәрән тәрәнәс орн-нутг зөвәр ик буудә авб.

Тәрә хуралгъна көдлмшиг хувадж келгәнә эв-аргъиг өргәр олзлггн--буудә икәр авхд тусан күргв гидж КПСС-н Центральн Комитет болн СССР-н Министрмүдин Совет бас темдглх кергтә гидж тоолджана. 1957 джил тәрә хуралгъна эн эв-аргъ кесг республикәр келдчәв, тегәд тедн туста ашан үзүлчәв. Эн эв-аргъяр тәрә хуралгън Ара-сан Федерации колхозмудар болн совхозмудар нег үлү өргәр кедв, энүнд цуг буудән культурин брәл шахунь хувадж келгәнә эв-аргъяр хурагдв. Хувадж хуралгъна эв-аргъ Сибирт чигн өргәр делгрүлгдв. Улгүрн, Красноярск крайд цуг буудән 72 процентн хувадж кедв. Игдж хуралгъна эв-аргъ крайин колхозмуд болн совхозмуд комбайнәр шуудтн хурагдг орхн 10 хонг урд тәрә хурах аргъ учрав, тегәд энн тәрә хуралгъна көдлмшин болзгиг зөвәрт ахрдулв. Энүнә ашд намрин киитнд көрхәс урд тәрә хурадж авч, кесг сай пуд буудә үрәгдл уга харегдлж авгдв.

1957 джил мана орн-нутгин свекл тәрächнр ик күцәнәгъус бәрчхәв. Шикрин свеклин тәрәнә газрин агъу 1956 джилинлә дүнәцүлхлә 100,2 миньгн гектар икдүлгдв, свеклин ургъцн болхла 15 процент өсв.

1957 джилд хурадж авсн свекл урдк джилмүдт хурадж авг свекллә дүнәцүлхлә цугтагъасн ик. Колхозмуд болн совхозмуд 1956 джил хурадж

авснас 69 сай центнер икәр хурадж авчхав. Энн тегәд 1956—57 джилд кедж гаргъсн шикрәс 1,2 сай тонн шикр икәр гаргъх аргъ өгхмн. Эдү мет ик шикр мана орн-нутг урдн гарад уга билә. Украинск ССР-н свекл тәрächнр онц сәәнәр көдлчхәв, тедн республикд дундлад 1.277 миньгн гектар газрас 210-д центнер свекл хурадж авчхав, Винницк областин колхозмуд болхла—223 центнер, Хмельницк—237-д центнер болн Ровенск—293-д центнер шикрин свекл тәрән цуг газрасн хурадж авчхав. Шикрин свеклин ургъц Киргизск ССР-н услгдлг газрмудар гектарасн 372 центнер свекл күргдж авгдв. РСФСР-н колхозмуд болн совхозмуд зөвәр күцәнәгъус бәрчхәв, государствд орулдж өгх шикрин свеклин зурагъан давулдж күцәчхәв. РСФСР-н областьс дунд Курск областин колхозмуд шикрин свекл гаргългярн хамгин ик күцлтә болчхав. Тедн 1957 джилд шикрин свекл 1953 джилинд орхн гурвн холван икәр, 1956 джилинд орхн 73 процент икдүлв, государствд орулдж өгх шикрин свеклин зурагъан 141 процент күцәчхәв.

Көвнәг тәрлг республиксин колхозникүд, колхозницнр, МТС-н болн совхозмудин көдлächнр, селәнә эдл-ахун специалиствр көвнәгин ургъцин таас уга цагин бәәдлин болн усн багъин күчркүндиг дииләд, сән ургъц авч, государствд орулдж, көвнәгин зураг орн-нутгар 1958 джилин январин 1 шин күртл күцәгдхиг теткчәв. Гектар газр болгънас 20,8 центнер көвнә хурагддж авгдв. 1955 джилинлә дүнәцүлхлә 334 миньгн тонн көвнә икәр белдгдв. Узбекск ССР-н, Таджикск ССР-н, Туркменск ССР-н, Азербайджанск ССР-н, Киргизск ССР-н болн Казахск ССР-н селәнә эдл-ахун көдлächнр государствд орулдж өгх көвнәгин зурагъан күцәчхәв. Эн республикәр каракуль хүрсхин болн торгъна государствд орулдж өгх зурасан бас күцәчхәв.

Лән болн конопль тәрächнр 1957 джилд му биш ашмудта болчхав, ләнә болн коноплин сән ургъц ургъадж авчхав, тәрәнә түрүн өвсинь бүрдәмдж-тәгяр түүцхәнә, государствд орулдж өгх волокно болн лән-долгунцин экиг, дакад коноплиг бүрдәмджтәгяр күцәчхәнә. Государствд орулдж өггдх зөвтә ләнә волокно 1956 джилинд орхн 22 процент, пенькс болхла хойр холван шаху икәр өгдв. Кесг областьмуд, крайс болн республикс 1957 джилд болнцин, темснә, плодин, виноградин ик ургъц авчхав.

Селәнә эдл-ахун цуг халхсар, буудә тәрлгъиг икдүлгяр болн малин хот-хоолин көрнәг батлгъяр партин болн правительствин күцәсн экономическ болн бүрдәмджин төрмүд орн-нутгт мал өсклгъиг теткв.

1958 джилин январин 1 шинин тоогъяр болхла ўкр малин тонь ниднин джилинәр дүнәцүлхлә 4 сай 600 миньгн толгъа өсв, саалин ўкр нег сай өсв. Гахан тонь 5 сай 900 миньгн, хөбнә тонь—9 сай 400 миньгн өсв.

Малин то өслггнлә зергләд малас авг шимшүсн зөвәр икәр өсв, ус, мах, ноос болн нань чигн эдл-уш гаргъдж авлгн икдүлгдв. 1957 джилд оль-әмтнә хамгин гүүнд—бригадмудар, колхозмудар, совхозмудар амн болгъна тоод малин шим-шүс гаргългяр өбрхн джилмүдин эргид США-г күцх, тегәд терүгәрн мана оль-әмтнә бәәдл-джиргъл улм өддүлдж ясрулхин эркл уралан ик ишкдл кех эрки ик чинртә седвәр үүллә. Нүр йовгч колхозмудин седвәр КПСС-н Центральн Комитетәр дөнәнгдәд, кесг сай улсиг дөрлдәнд

орлцулсн, цуг оль-әмтнә эрки күцәх гол төрн болдж гарв. Цуг колхозмуд, совхозмуд болн МТС-д, районмуд, областьс, крайс, союзн цуг республикс тер дөрлдәнд орлчхав. Советск деревнә күч-көдлчнрин үгн, кесн кергәсн салдж зааргд угаг дөрлдәнд орлччнрин кедж-күцәдж йовх көдлмш үзүлджәнә. Селәнә эдл-ахун тәрәнә 100 гектар газр болгъна тоод махн болхла 100, терүнәс улү чигн центнер, усн болхла 400—500 центнер авх даалгъврмудан күцлтә сәәнәр күцәджәнәвдн гидж кесг колхозмуд совхозмуд болн бүкл райод зәнәгдлжәнә.

Молдавск ССР-н, Чадыр-Лунгск района колхозмуд, Винницк областин Крыжопольск болн Винницк райод, Сталинск областин Марьинск район селәнә эдл-ахун тәрәнә газрин зун гектар болгъна тоод мах гаргъдж авх даалгъвран күцәдж, тегәд 70—100 центнермүд мах болн 280—350 центнермүд ус саадж авч, эс гидж 1957 джилд эн хотхол гаргългъан 2—3 холван икдүлв. Винницк областин, Крыжопольск района Карл Марксин нертә колхоз 1957 джилд тәрәнә газрин зун гектар болгъна тоод 136 центнермүд мах болн 397 центнермүд ус саадж авч, Одесск областин Березовск района Буденнә нертә колхоз 120-д центнермүд мах болн 450 центнермүд ус саадж авч, Киево-Святошинск района Ильичин нертә колхоз 100-д центнермүд мах болн 425-д центнермүд ус саадж авч. Курск областин Хомутовск района Калиновка селәнә колхоз—102-д центнермүд мах болн 280-д центнермүд ус саадж авч, Тамбовск областин Мичуринск района Коминтернә нертә колхоз 102-д центнермүд мах болн 263-д центнермүд ус саадж авч, Чувашск АССР-н Вурнарск района Ленинә нертә колхоз—115-д центнермүд мах болн 301-д центнермүд ус саадж авч.

Тәвсн төрмүд мел дигтә чик болсна тускд, дакад чигн цагдшго ик эв-аргъ бәәхин тускд болн мана селәнә эдл-ахун бәәх көрнәгин тускд эн герчн болджана.

Колхозникүд, совхозмудин көдлмшчнр болн селәнә эдл-ахун специалиствр гүдждлж, чидлән нөлг көдлсн төләд, 1954 джиллә дүнәцүлдж тоолад 1960 джил ус гаргъдж авлгъиг орн-нутгар 2 холван элвджүлхмн гидж, 1955 джилин январь сард болсн КПСС-н ЦК-н Пленумин тәвсн төрмүд күцлтәгяр хагългдлжәнә. Сүл гурвн джилин эргид колхозмуд болн совхозмуд ус гаргъдж авлгъиг хойр холван шаху икдүлв, тер тоод РСФСР-н колхозмуд болн совхозмуд 1,9 холван, Белорусск ССР—2,2, Украинск ССР—2,3, Молдавск ССР—2,7 холван икдүлв. Эдл-ахун цуг оль-зүсн аньг болгънар ус гаргъдж авлгн эн цагин эргид 43 процент икдв.

6 джилин эргид, талданар келхлә 1960 джил колхозмудар дундлад тоолхла нег ўкрәс 1.700 килограмм күртл ус саадж авхмн гидж 1955 джилин январь сард болсн КПСС-н ЦК-н Пленум шийдвр авла. Эн даалгъвр давулгдлж күцәгдв, ташр күцәгдхләрн, 6 джилин эргид биш, зуг гурвн джилин эргид күцәгдв. Саадг ўкр болгънас колхозмудар дундлад тоолхла 1954 джил ўкр болгънас саадж авсн усн 1.072 килограмм болв, 1957 джилд болхла—1857 килограмм болв Мана колхозмудин иим ик күцәврмүд советси улсиг маш икәр байсадж ханьгъана.

1960 джилд ўкр болгънас 3.100 килограмм ус саадж авх зурата бәәсн совхозмуд 1957 джил

(Цаарандн 2-ч халхд).

ДУУДВР

(Цаарандкнь).

дундлад тоолхла укр болгънас 2.700 килограмм шаху ус саадж авб.

Селанă эдл-ахун таранă газрин 100 гектар болгъна тоод ус саадж авлгъна хамгин бодан кемджăг кудснь Московск, Ленинградск, Калининградск, Черновицк, Харьковск, Черкасск, Киевск болн Винницк областьс, Латвийск ССР-н болн Эстонск ССР-н колхозмуд болн совхозмуд болдж гарв.

Ус саадж авлгъна бслт колхозмудин болн совхозмудин малмудин дуньгцұлгч кемджань бодлгън орн-нутгт ус белдлгъиг икдұлх аргъ бгв. 1954 джиллă дуньгцұлхлă ус белдлгън 1960 джил 1,8 холванас багъ биш икдх зовтă гидж ЦК-н январьск Пленумин шиидвмудт халăгдлă. Эн даалгъвр бас 6 джилин эргцд биш, зуг гурвхн джилин эргцд куцагдв.

1954 джилд орн-нутгар эдл-ахун цуг аныгсар 113 сай тонн усн белдгдв, хулддж авгдв, 1957 джил болхла—20,5 сай тонн, эс гидж 1954 джилд орхнь 81 процент ик болв.

Устă укромд бсклгнд делгрұлгъяр колхозмудин болн совхозмудин авсн бодан кемджан амн болгъна тоод ус гаргъдж авлгъарн бидн минь эн, 1958 джилин бийднь США-г куцх аргъ-чидл манд бăахиг иткулдж медулджанă.

Устă укромд бсклгнд манд ода чигн ик кбрнь бăанă. Ус гаргъдж авлгън нег джилин эргцд, 30-40 процент, нам терунасн чигн давулдж икдұлсн областьсин болн республиксин куцаврумд энунă тускд герч болджана. Ус саадж авлгъарн Арăсан Федерацид минь одахн куртл ард улддж йовсн Тульск область 1954 джил дундлад тоолхла нег укрăс зуг арăхн гидж 1.100 килограмм ус авчала. 1957 джил нег укрăс саадж авсн уснь 2.727 килограмм курв, ниднин джилдэн эн областин государствд орулдж бгсн болн хулдсн уснь 125 миньгън тонн болв, эс гидж 1954 джилд орулдж бгснлă дуньгцұлхлă 2,5 холван, 1956 джилинăр болхла 28 процент ик ус орулдж бгв.

Рязанск мал бсклгнд эвранны даалгъвран диилвртăгъяр куцаджанă. Давсн джилд колхозмудар укр болгънас 3200-д килограмм усн сааддж авгдв. 1956 джилинлă дуньгцұлхлă 600 килограмм икдв, 1953 джилинăр болхла 1.800 килограмм икдв. Областин совхозмудар нег укрăс дундлад 3.642 килограмм усн саадж авгдв, эс гидж 1956 джилинд орхнь 360 килограмм ик.

Литовск ССР-н колхозмуд болн совхозмуд ниднин джил ус гаргъдж авлгъан 49 процентд кургдж икдұлв, Белорусск ССР—40 процент, Узбекск ССР—33 процент, Туркменск ССР—32 процент, Волинск область—42 процент, Удмуртск АССР—44 процент, Киевск, Тернопольск болн Калужск областьс—40 процент икдұлцхăв.

Мах гаргъдж авлгън бас икдв, нег улъ гахан мах гаргългън икдв. Ташр тийгхларн мах икар гаргъдж авлгън Украинд, Молдавд, болн Литвад икдұлгдд. 1956 джиллă дуньгцұлхлă Украинă колхозмуд болн совхозмуд мах 30 процент икар гаргъдж, гахан мах болхла—36 процент, 5 сай шаху гаха бордлгънас гаргъдж авч, 3 сай улъ гаха бордджана. Селанă эдл-ахун тарă тардг газрин 100 гектар болгъна тоод амдин чиньурар тоолхла 30 центнер мах гаргъдж авч, эс гидж 1956 джилинăс 7 центнер улъ. 1957 джил Украинск ССР-н колхозмуд болн совхозмуд таранă газрин 100 гектар болгъна тоод 17 центнер гахан мах авб, Винницк, Сталинск, Харьковск, Киевск болн Черкасск областьсин колхозмуд болн совхозмуд болхла 20 центнерас авн 23-дцентнер куртл авцхав.

Молдавск ССР-н колхозмудар болн совхозмудар зуг негхн джилд мах гаргъдж авлгън хойр холванас чигн давб. Ташр тийгхларн, эн бслтс гахан махар чигн, укрă махар чигн куцагдсиг онцлдж темдглх кергтă, эдниг авхарн 1956 джилд орхнь 1957 джил хойр холванас улъ авгдв.

Мах гаргъдж авлгъар Арăсан Федерацид Краснодарск крайин колхозмуд болн совхозмуд ик куцагъгъус барцхăв. 1957 джил энунд мах гаргъдж авлгън 38 процент бсв, гахан мах гаргъдж авлгън болхла 66 процент бсв. Селанă эдл-ахун таранă газрин зун гектар болгъна тоод 36 центнер махн авгдв.

Орн-нутгин колхозмудар болн совхозмудар урдк джилмудинăр болхнь 1957 джил малмуд идшлұлгън болн бод малмуд бордлгън сән бурдăм-

джтăгъяр кегдлă. Бордлгънас болн идшлұлгънас 1956 джилинд орхнь 1 сай шаху мал икар авгдв, нег толгъа малин дундин чиньурнь бодлұлгдв, эннь тегад 1957 джилд тóлиг государствд орулдж бггдхиг хасх аргъ учрав. Эн йовдл орн-нутгт махна кбрньг икдұлхд тусан кургв, дарук джилмудт украин мах улм икар гаргъдж государствд орулдж бгх аргъ учрав.

Производствин бслтин ашд колхозмуд болн совхозмуд государствд орулдж бгх болн хулдх махан икдұлцхăв. Болзгаснь урд, 1957 джилин декабрин 1 шин куртл орн-нутгар букдэн государствд орулдж бгх болн хулдх махна зура куцагдв. 1957 джил государствд мал орулдж бггъяр болн хулддж авлгъар 550 миньгън тонн авгдв, эсгидж 1956 джил орулдж бгсн болн хулдсн махна тоогъас 12 процент ик. Украинск ССР-т 1957 джил государствд орулж бггдсн болн хулддж авсн махна тонь 1956 джилинд орхнь 27 процент, Литовск ССР-т—45 процент, Молдавск ССР-т—69 процент икар авгдв.

Арăсан Федерацин куц-кблсчнр государствд орулдж бгх болн хулдх махна зурагъан болзгаснь урд куцагдв. 1956 джилинлă дуньгцұлхлă 238 миньгън тонн махн икар белдгдв. Краснодарск болн Ставропольск крайс, Смоленск, Белгородск, Омск, Ростовск, Калининградск, Куйбышевск, Ленинградск, Калужск, Курганск болн Иркутск областьс мах гаргългъан збвэр икдұлд, государствд улм икар мах орулдж бгцхăв.

Турун болдж гахас бсклгнд, бод малмуд болн хд идшлұлгънд болн бордлгънд оньган икар тавгдсн газрмудар мах гаргългън болн мах белдлгън икдұлгдв.

Мах гаргългъиг элвджұлхин тóлă колхозмудин, МТС-н болн совхозмудин дигмудас ним ашлвр кедж болхмн: мах гаргългъяр 1957 джилд збвэр ик куцагъгъус баргдăд, ирдж йовх джилд йовдлан цааранднь тургдұлхин тóлăд тааста сән аргъ учрав. Бийстан бăах кбрньгиг куцднь олзлхла орн-нутгин кесг районмуд мах гаргългъиг джилин эргцд 30—40 процент болн нам туунас давулдж икдұлхиг, минь тигад амн болгъна тоод мах гаргългъяр США-г ббрхн джилмудин эргцд куцхд, цуг олн-амтнă тóрмуд йилгъгч деман кургдж чадхиг эн джил бас узулджанă.

Болв, мах гаргългънд барсн мана куцлгсиг дегд икд тоолхла эндъ болх билă. Мах гаргългънд ним куцаврумд бăадг болв чигн мах гаргългън эдлврăс ода чигн ард улддж йовна, мах болн махар кесн хот-хоолар олн-амтнă некврумд кутц теткдджăхш. Мах гаргългъиг улм тургар икдұлгън цааранднь ода дееран селанă эдл-ахунд хамгин эрн чинртă гол тóрмудин негнь болджана гидж КПСС-н ЦК болн Министрмудин Совет тоолджахана. Тер учрар манд бăах дегд ик кбрньг кутцднь олзлхн тóлăд шунлтта ноолда кех кергуд гарч ирджанă.

Энуг медулхин эрkd адл бăадл бăах хойр областьсин—Омск болн Новосибирск областьсин мах гаргългъна болн государствд орулдж бггънă то дуньгцұлдж келдж болхмн. Омск область 1957 джилд 1956 джилинлă дуньгцұлхлă государствд мах орулдж бггъгиг 19,2 миньгън тонн, эс гидж 37 процент икдұлв, Новосибирск область болхла эн цагин эргцд государствд мах орулдж бггъгъан 3,8 миньгън тонн, эс гидж 7 процент багърулв. Омск областьд селанă эдл-ахун эдлгдлг 100 гектар газр болгъна тоод мах гаргългън Новосибирск областьд орхнь 1,6 холван ик.

Тиим йовдлмудиг ююгъяр цăалгъхмб? Бăадлнь Новосибирск областин партийн, советск болн селанă эдл-ахун органс, колхозмудин, МТС-н болн совхозмудин гардачнр гаха бсклгнă болн гахас бордлгъна тóрар арднь ордж кбдлцхăхш, бод малиг бурн-бутн хадгълх, идшлұлх болн бордх тóрт болм оньган бгцхăхш.

Гаха бсклгнă кергт оньган куцц эс бгсн, мал бордлгъиг болн идшлұлгъ муугъяр бурдасн учрар Казахск ССР-т, Армянск ССР-т, Вологодск, Архангельск, Ярославск, Костромск, Пермск болн Томск областьсар мах гаргългън болн государствд орулдж бггъгън 1957 джилд 1956 джилинд орхнь багърснь цăалгъгдджанă.

Хб бсклгнă тóрмудин тускар бичсн КПСС-н ЦК-н болн СССР-н Министрмудин Советин темдгтă бичгин хбон колхозмуд болн совхозмуд хббнă тоог, ноос киргъдж авлгъгиг болн государствд орулдж бггъгъиг икдұлцхăв. 1957 джилин эргцд

хбонă то 9,4 сай, ноос белдлгън 344 миньгън центнер икдв, эс гидж 1956 джилинд орхнь 14 процент улъ. Хбонă тохм ясрулхин тускар куцагдсн кбдлмшин ашд сұл гурвн джилин эргцд хамгин унтă гисн торгън ноос болн джбблн ноос белдлгън збвэр икдв. Ставропольск крайин, Читинск, Ростовск, Херсонск болн нань чигн кесг областьсин, Казахск ССР-н болн Киргизск ССР-н колхозмуд болн совхозмуд хбонă то болн ноос киргъдж авлгъ ончта кевар икдұлцхăв.

Шову бсклгнд тааста сән ашлвр бăахиг бас темдглх кергтă. Шовудин то колхозмудар болн совхозмудар 1957 джилин эргцд 8,7 сай бсв, бн белдлгън 1956 джилинд орхнь 30 процент бсв. Арăсан Федерацин, Украина, Белоруссии, Казахстана кесг колхозмудар болн совхозмудар усчдг шову бсклгнд оньган икар бгцхăдг болв. Эн кергт Сталинск областин колхозмуд сән селвэр гаргъв, 1957 джилд эдн халăдж асрад 6 сай шаху шову махна тоод государствд орулдж бгцхăв. Одесск областин колхозмуд Днестрин, Дунайин ус болн тенгъсин залив олзлад 1957 джилд 2 сай шаху нугъс махна тоод государствд орулдж бгв. Краснодарск крайин Каневск района колхозмуд болн совхозмуд 1957 джилд 530 миньгън нугъс асрдж бскцхăв. Эн района Сталинă нертă колхоз 150 миньгън нугъс бордад, дакад государствд шовуна 180 тонн мах орулдж бгв, эс гидж эннь буудă тардг 100 гектар газр болгъна тоод 50-д центнермуд шовуна махн болдж гарчана.

Орн-нутгт мал бсклгъяр, мах болн ус гаргългъиг икдұлгъяр барсн куцагъгъус—малин хотхоолин кбрньг батлгъяр болн эрдни-шишă таргъгиг збвэр икдұлгъяр партийн, советск болн селанă эдл-ахун органсин, колхозмудин, МТС болн совхозмудин кесн ик кбдлмшин ашд куцагдсн гидж КПСС-н Централън Комитет болн СССР-н Министрмудин Совет тоолджана. Кесг областьсар, терунă тоод Сибирт чигн, эрдни-шишă эзлж орман олв гидж келдж болхмн.

Малд кергтă шимтă хот гаргългънд эрдни-шишăнц ик нилчэн узулв. Кемерджен, 1953 джилд колхозмуд болн совхозмуд 32 сай тонн шаху силос белдсн болхла, 1957 джилд 90 сай шаху тонн силос, эс гидж укр болгънд 7-д тонн силос белдцхăв. Малин концентрированн хот болн шурун бсвн ниднин джилинкăс икар белдгдв. Эн тоот цугтан мал увлзулгънд болн малин шим-шуус икдұлгънд тааста бăадл учрадджана.

Орн-нутгин цуг зонар таргдсн эрдни-шишă, нег улъ силос гидж тарсн эрдни-шишă, нег гектар таранăсн хамгин ик гидг тоота малин хот бгдгиг колхозмудин болн совхозмудин дамшлт сұл джилмудин эргцд икдұлж медулв. Энунă тускар, 1957 джилин намрар Цугсоюзин селанă эдл-ахун гăахулд эвранны ончта сән ашмудан узулцхăсн кесг зун колхозмудин болн совхозмудин дамшлт дегд сăанар герчлджанă. Тер эдл-акусин зăрмснь эн. Свердловск областин Ирбитск района Бузина гидг деревнă колхоз силос гидж тарсн эрдни-шишăн 20,3 гектар газрин агъугъин нег гектар болгънас 1.548 центнер буудă авв. Кустанайск областин Тарановск района Кировин нертă колхоз 18 гектар газрин агъугъин нег гектар болгънд эрдни-шишăн 1.090 центнер кбк ургъмл ургъав. Литовск ССР-н Вильнюск района „Заря“ гидг колхозд силос гидж тарсн эрдни-шишăн 25 гектар газрин агъугъин нег гектар болгънас 902 центнер эрдни-шишăн ургъц авгдв. Московск областин Серпуховск района „Пахарь“ гидг колхоз 50 гектар газрин агъугъин нег гектар болгънас 500 центнер эрдни-шишăн кбк ургъмлин ургъц авв. Болв колхозмудин МТС-н, совхозмудин болн нам зăрм областьсин самгъа кесг гардачнр малин хотин эн унтă културиг сән оньгтан авл уга, тегад туугарн малас авгдгд эдл-уш гаргългъ бсклгъгиг барджагъанă.

Орловск областин колхозмудар болн совхозмудар 1957 джилд 236 миньгън гектар газрин агъуд эрдни-шишă таргдлă. Эн културт збвтă халăвр асрмдж бурдăгдсн уга билă. Эрдни-шишăн тарăг ясдж сăаруллгън таргдсн газрин багъ хувднь кегдлă. Энунă ашд эн таранă збвэр хувнь урдж одсн. Силос гидж зуг 46 миньгън гектар хадж авад саалин укр болгънд 2,6 тонн силос даргдсн. Тиим болдг болв чигн эн областьд эрдни-шишăн таранд сән ясвр халăвр бурдаснă ашд джил болгън эрдни-шишăн ик ургъц авд колхозмуд болн совхозмуд багъ бишар бăанă. Глазуновск (Цаарандкнь 3-ч халхд).

ДУУДВР

(Цааранднь).

района Чапаевин нертэ колхоз нидн джил 120 гектар газрт тэргдсн эрдни-шишан тэрэнэ, нег гектар болгънас 299 центнер эрдни-шишэ кбкар хадж укр болгънд 12-д тонн силос дарж авв.

Белорусск ССР-н, Гродненск областин колхозмудар болн совхозмудар эрдни-шишэ гаргългъна керг бас муугъар тэвгдсн бийнэ. Энунд эрдни-шишан тэрэг муугъар хэлэдж яссна ашд эрдни-шишан багъ ургъц аваг, укр болгънд зуг 2,1 тонн силос даргдсн. Эрдни-шишан тэрэн збвэр агъуур урдж одсн. Тийм болв чигн Волковыск району Ленинэ нертэ котхозд болн областин талдан чигн колхозмудар нег гектар болгънас 400 центнер болн терунэс давугъар эрдни-шишан кбк ургъмл ургъадж авчхана.

Давсн джилин эргцд селанэ эдл-ахун продукц гаргългънд гардг куч-кблснэ болн мбньгнэ гаруг хаслгъар болн продукц гаргългъна уннь багъруулгъар ик гидг кблмш кегдв. Колхозмуд, совхозмуд болн МТС-д капиталын тосхлгд болн производствени гаруд мбньг арунар, чикр болн олзтагъар гаргъад, гаргъгдсн арслнь болгънд түргар хэрүгъинь авхин тблн ютцад воспроизводсвиг бргнэр бурдэлгъчэ байдлыг учрадг болцхав. Мана орн-нутгт экономическ сүт, үлддж йовх колхозмуд джил болгън улм бисрэд йовна. Колхозмудин ору бслгънлэ хамцан колхозникудин куч-кблснэ бдрг бггдг мбньгн ббдлэд йовна. Колхозмудар куч-кблснэ диг-дирн збвэр батрв, куч-кблс бурдэлгън ясрв. Колхозмудин болн совхозмудин гардгч кадрмунг гиньнь даньгин батлгднэ.

17 джилд колхозмудин болн совхозмудин байдиргълд гарсн ончга нег темдгнь—полеводческ бригадур болн малин фермсур кесг комсомольцнр болн багъчуд ирлгън болджана. Арвн джилэ сургъуль тбгсгсн багъ наста кбвуд болн ах сургъулин заведенсдзаочн сурджах йовд ховр биш болв. Орн-нутгин колхозмудин болн совхозмудин зуг малин фермсур 500 миньгъ гар комсомольцнр болн багъчуд кбдлджанэ.

Комсомольцнр болн багъчуд ик гидг бргмджтэгъар колхозмудар болн совхозмудар селанэ эдл-ахун продукц гаргългъ икдүлхин тблэ ноолдгънд орцхав. Партийн болн комсомольск организацсин, колхозмудин болн совхозмудин гардачнр бригадт болн фермд ирсн багъ наста кбвуд болн күүкд болгъна эргнд бдр болгъни оньган тэвдж, эдн-түрүн нүүрин дамшлтиг болн селанэ эдл-ахун наукин кучвриг даслгънднь болн бас тедү метар эднэ культури байдл-джиргъл болн амрлгъ бурдалгънд дбнь-тусан эрки күргх кергтэ.

1957 джилин ашмуд—мана селанэ эдл-аху бадгълд ббдлгънэ хаалгъд бээхиг үзүлджанэ. Газр эдлгънэ болн малас авгдг хот-хол гаргългъг цааранднь улм темдгтэгъар бсхкин тблэ, амн болгъна тоол малас авгдг хот-хол гаргългъар бдрхн джилмудин эргцд Америкн Соединенн Штатсиг куцлгъар селанэ эдл-ахун куч-кблснр, тэвсн тбриг диилвртэгъар хагълхин тблэ батта гидг ул учрадсн баянэ. Ода керг-төр—мана бурданьгъугъас, шунлтта сэн кбдлмшас күүкхн. Ода колхозмудар болн совхозмудар давсн селанэ эдл-ахун джилин ашмуд диглгънд ордж йовчхана. Эн кбдлмш кехларн, ман кбрънгсиг икар илджгънд болн олзлгънд, селанэ эдл-ахун кбдлмшин чинриг ббдүлгънд болн селанэ эдл-ахуг шунлттагъар бргджүлгънд гол оньган тэвх кергтэ.

Сүл джилмудин эргцд государств селанэ эдл-аху збвэр ик мбньг гаргъад, энүг элвг техникар . 1958 джилин эклдэр орн-нутгин МТС-р болн совхозмудар (15 чидлин тракторар тоолад) 1.700 миньгън шаху трактор, буудан 450 миньгъ гар комбайн болн селанэ эдл-ахун талдан чигн кесг машин баянэ. Ода цуг эн агъу ик материалн кбрънгиг зуг чикар олзлх кергтэ. Государствени мбньгиг айстан, керг угагъар олзлгъна бмнэс цуг чидларн бослж, селанэ эдл-аху үүлдг кбдлчнр болгън керг уга гару эс гаргъхин тблэ зүткэд мана селанэ эдл-аху байдг эв-аргъг икар олзлгъ күүцг болдгар кех кергтэ. Техник бидн саянар, күүцднь олзлх дугман—селанэ эдл-аху государствин гаргъсн мбньгн түргар хэрхмн, продукц гаргългъна уннь багърад, ору икдэд ббдлхмн, тийк дугман мана государствд промышленностин болн селанэ эдл-ахун куч-кблснрин материалн байдл-джиргълиг цааранднь саярулгънэ эв-аргъ гархмн.

Колхозникудин болн колхозначрин, МТС-н болн совхозмудин кбдлчнрин, партийн, советск болн селанэ эдл-ахун органсин оньгиг 1958 джилд хагългдх иим төрмүлдт тэвхиг эрки кергтэ гидж КПСС-н ЦК болн СССР-н Министрмудин Совет тоолджана.

Орн-нутгин производителнь чидл аль-бисарн бргджүлхларн паргъ болн правительств, куч-кблснэ ашинь даньгин ббдүлдж, производствин гаруг (издержкиг) багърулхин тблэ, производствиг бурдэлгънэ экономическ халхд селанэ эдл-ахун цуг кбдлчнрин оньгиг даньгин тусхадж тэвнэ. „... Куч-кблснэ ашин ббдүлгън, ундсн төрмүдин негнь болджана, ютгад гихлэ энүг угагъар коммунизмүр баттагъар ордж болш уга“ гидж В. И. Ленин заала (Соч., 29 том, 93 халх).

Мана ик гидг социалистическ селанэ эдл-ахун производств, газр эдлгънд болв чигн бас тедү мет мал бсхлгънд чигн куч-кблснэ ашин ббдтг тегкдж, селанэ эдл-аху д гаргългъг продукци нег тоод гардг куч-кблснэ болн мбньгнэ гаруг даньгин багърулх эв-аргъ бгнэ. Тер учрар селанэ эдл-ахун цуг кбдлчнрин оньгиг производств бурдэлгънэ экономическ халхд, куч-кблснэ ашинь цааранднь ббдүлгънэ болн селанэ эдл-ахун продукци уннь багърулгъна төрмүлдт тэвгдх збвтэ. Энунд социалистическ селанэ эдл-ахун ик гидг кбрънг дарсджана. Уурмуд, эн факгст ухагъан тэвдж тоолцхатн.

1956 болн 1957 джилмудт кесг МТС-ар дамшлт кегъид селанэ эдл-ахун зärm аньгсиг комплексн механизаци кетгъар, кергт сэн ирлцньгү машид хамцулдж кбдлмш кегдлэ. Омск областин Сэребряйск МТС-н „Иргыш“ гидг колхозд буудан культури хуралгънд иим ашмуд авгдв:

Машид хамцулгъчэ негдгч авцнь	Машид хамцулгъчэ койрдгч авцнь
Чиргдг комбайнс (С-6) — 5	Эврэн йовдг комбайнс (СК-3 гидг 2 комбайн, С-4М гидг 1 комбайн) — 3
Трактормуд (ДТ-54) — 8	Лафет уга жатк (ЖБ-4,9) — 1
Лафетн жаткс (ЖР-4,9) — 3	„Беларусь“ трактор — 1
Кадрмуд	Кадрмуд — 3
Комбайнермуд — 5	Комбайнермуд — 3
Комбайнермудин нбкцлмуд — 5	Тракторист — 1
Трактористр — 8	Ут-турштан — 4
Лафетн жатксин машинистр — 3	
Комньг тэвдгүд — 10	
Ут-турштан — 31 кун	
Кбдлмшин 24 бдрин эргцд хурагдсн — 1.110 га	— 1006 га
Нег гектарин ургъцнь — 18 цнт	— 18 цнт
Нег кбдлмшчд — 36 га	— 250 га
кегдснь — 648 цнт	— 4500 цт

СК-3 гидг улм саярулгдсн комбайнс болн лафет уга жаткс эдлэд, эдниг олзлгъг саянар бурлэхлэ, куч-кблснэ гару 7 дакдж хасгдсн эн үлгүрмүдэс үзгдджанэ. Тэрэ хуралгъна кбдлмшиг нургълдж хувадж келгънэс кблтэ эн күүцгв, дакал тэрэ хуралгъна кбдлмшиг хувадж келгънд эврэн йовдг комбайнс чиргдг комбайнас ик аштагъан үзүлв. Ода промышленность СК-3 гидг комбайнс болн ЖБ-4,9 гидг жаткс гаргългънд орчксн баянэ, селанэ эдл-аху эн машидар аксгдхмн.

Одгэ цагт 100 гектар газрин агъуд эрдни-шишэ тэрхин тблэ 25—30 кун негднэ. Тийм болдг болв чигн, эврэннь медрлдан „Беларусь“ тракторга, эрдни-шишэ кирслдж тэргънд кемджелдсуньгъгнь механическ тэвгдг сеялкта, навесн культиваторга, силос хуралгъна комбайнта хойр механизатор 1956 джилд 130 гектар газрин агъуд эрдни-шишэ тэргълнэ болн теруг хурадж авлгъна цуг кбдлмшинь кегъад, терунэ нег гектар болгънас 375 центнер эрдни-шишан кбк ургъмл авсиг Воронежск областин Ново-Усманск МТС-н дамшлт үзүлджанэ. 1957 джилд эн хойр механизатор 198 гектар газрин агъуд эрдни-шишэ тэрлэ, тер му хур-чиг татг джилин бийдн гектар болгънас 250 центнер эрдни-шишан кбк ургъмлин ургъц авв.

Терунлэ адл кесг үлгүрмүд производствин хамгин олн зүсн халхсар баянэ. Колхоз болгънд, МТС болгънд болн совхоз болгънд куч-кблснэ

ашиг ббдүлгъар, продукци нег тоод куч-кблснэ гаруг багърулгъар колхозмудин болн колхозникудин оруг икдүлгъар тодрха төрмүд саянар тоолдж темдглгън эрки чинртэ.

Селанэ эдл-ахун цуг культури ургъциг цааранднь ббдүлгън газр эдлгънэ гол төрнь болджана. Эмиг болн эмнгршсн газр эдлгънд оньган сулдхл уга, буудэ гаргългъг цааранднь чигн икдүлх эрки кергтэвдн. Колхозмуд, МТС болн совхозмуд эн кбдлмшиг государствас негр техник некл уга, эс гидж бээх трактормудиг, комбайнсиг болн талдан машиндиг саянар олзлгънас кблтэ кех збвтг тодлдж темдглгън эрки чинртэ. Сүл 2—3 джилин эргцд эмиг болн эмнгршсн газр эдлгънэ райодур збвэр тоота техник йовулгдсн ил биший. Тер учрар Казахстан, Западн Сибирин, Уралин болн Поволжин областьс техник саянар олзлгънас кблтэ шин газр хагълдэ эдлх болн буудан культури тэрэнэ агъуг бргдүлх ик гидг эв-аргъта.

Манд ода күртл тэрэнэ газрин агъуг бргдүлгън нургълдж Казахстанд, Сибирг, Уралд, Поволжд эмиг болн эмнгршсн газр хагълдж кегдж йовла. Эннь чик бйасмн. Болв ода орн-нутгин колхоз болн совхоз болгънд цуг газриг икар олзлгъна төр тэвх цаг ирв. Кемрджан эн туст бээх колхозмудин болн совхозмудин эв-аргъин кинанэр шиндждж хэлэхлэ, тэрэ тэргълнэ кесг зун миньгън, нам кесг сай гектар газр талдан райодар чигн олдж болхмн.

Тэрэнэ ургъц икдүлгъг зуг газр эдлгънэ культури ббдүлгънэ улд күүдж болхмн. Газр эдлгънэ ббдм культури тодрха элементсэс токтлмн. Газр эдлгънэ эн культури зармсдсн селанэ эдл-ахун кбдлчнрин онц оньгиг КПСС-н ЦК болн СССР-н Министрмудин Совет тэвүлджанэ. Специалистнр колхозмудин гардачнрта хамдан севооборотиг саянар диглдж хэлэгъад, культури тэргълнэ дараг агрономическ болн экономическ халхарнь шиндждж утхлад, колхоз болгънд селган бгдг болдгар кех кергтэ. Энунэ тускар дее-рэс ямр чигн заавр кулэгъад керг уга. Бас тедү метар колхоз болн совхоз болгънд буудан экиг йилгъд хэлэгъад, бдгэ байдл райогъар хэлэгдсн, ик ургъцин тохмта буудан экнэ тэрэнэ газрин агъуг улм икдүлхин тблэ кергтэ эв-аргъинь хээх эрки кергтэ.

Район болгън, район дотр болхла, колхоз болн совхоз болгън цуг эв-аргъин болн кбрънган тоолгъна улд ут цагин эргцд селанэ эдл-ахун производствин цуг аньгсиг бсгдж-бргджүлгънэ саянар тоолдж диглгдсн зурата байдг болдгар кех кергтэ. Зурад джил болгънар селанэ эдл-ахун продукци цуг аньгс гаргългъна бслтин йовудиньурдас хэлэх кергтэ. Тийгдж келхларн, бийснь зура диглдж келгънд колхозмудт болн колхозникудт бгдсн збван эдн йоста кевар олзлхиг, газрин гектар болгънас продукц икар гаргъхин тблэ тэрэнэ газрин агъугъин структуринь ясдж саярулхиг теткх кергтэ, газр эдлгънэ культури ббдүлхиг тблэ, тэрэнэ ургъц ббдүлхиг тблэ гүджрлтэгъар ноолдад, селанэ эдл-ахун продукц гаргългъг збвэр икдүлхиг болн терунэ уннь темдгтэгъар багърулхиг теткх улс чикар йилгъд диглдж тэвх кергтэ.

Селанэ эдл-ахун продукц гаргългъ икдүлхин тблэ нег үлү болм чигэ хурта-чингтэ райодар малин хот гаргългъ икдүлхин тблэ, олзлгдад уга ик гидг кбрънгнь—пар кедж улдэгдг газр болджана. Пар газриг эртэр болдг боднцг, вик-арва, малин хот болн идг гидж тэрсн хар буудэ мет тийм эртэр хурагдг культури тэргълнд олзлгънэ—экономическ кергт ирлцньгүгъинь КПСС-н ЦК болн СССР-н Министрмудин Совет кесг дакдж заала. Эннь колхозмудт болн совхозмудт ирх джилин ургъцин саяг гел уга, селанэ эдл-ахун ик гидг продукц авх эв-аргъ бгчанэ. Эн керг—тбрин чикинь болн кергт ирлцньгүгъинь лавддж иткүлджэх кесг үлгүрмүд дакал чигн үзүлдж болхмн. Тийгэд 1957 джилд Минск областин Гастеллон нертэ колхоз, пар газрар малин хотин культури тэрэд кбк бсв элвэр гаргъла. Эн колхозд 400 гектар пар газр эрдни-шишэ, люпин болн малин хотин талдан чигн культури тэргълнд олзлгдла, эннь тегэд шимтэ 10 миньгън тонн малин хот бгдлэ.

(Чилгън дарук номерт).

Коммунистическ тосхлтд профсоюзин чинр өдлүлхми

К П С С - н т а н ь г ь ч и н к о м и т е т и н х о й р д г ч п л е н у м а с

КПСС-н Хальмг таньгччин хойрдгч пленум, таньгччин комитетин негдгч сеглэтр ур Н. И. Жезловин „КПСС-н декабрьск Пленумин“ кōдлмшин дигин болн таньгччин партийн организацин тōрмүдин тускар доклад кев.

Московск совещаньд авгдсн тууджлгч документсиг—Декларациг болн тōвкнүн бāйлгнā Манифестиг таасн, коммунистическ болн кōдлмшч партсын совещаньд орлцсн КПСС-н ЦК-н элчрин уулдврилг таасн, СССР-н профессиональн союзмудин уулдврилг унгарнь ясуулхин, эдл-ахун болн культурн тосхлтд теднā чинринь өдлүлхин туск оргн тогтаврмуд авсн КПСС-н ЦК-н декабрьск Пленумин агъу-ик чинриг ур Жезлов эврāннь докладтан темдглв.

Мана таньгччин куч-кōлсчнр, цуг советск олин-āмтн мет Декларациг болн Манифестиг нег дуугъар таасчав. Партийн активин болн эклц партийн организацин хургудт эн документсиг тускар кегдсн күүндврмүд, мана советск олин-āмтнā интернациональн даалгъврин ухан-седклин гүн делгрлгит, одгā иагин тууджлгч делгрлтсиг уулгч тōрмүдār теднā гүүнār соньслгъиг үзүлджāнā.

—Партийн организацин тōрмүднб—партий сургъулин системд, лекционн кōдлмшт эн документсиг гүүнār даслгн, —гидж ур Жезлов заав.

„СССР-н профессиональн союзмудин кōдлмшин туск“ КПСС-н ЦК-н Пленумин шиидврмүд—ик чинртā партийн документе гидж докладчик келв.—Цуг олин-āмтн коммунизмин тōлā ноолдлгнд, куч-кōлсчнриг производств заллгнд, промышленностин болн эдл-ахун цаарандл бслгин тōлā ноолданд олин-āмт негдүллгнд, мана Тōрскнā экономическ куч өдлүллгнд, куч-кōлсчнрин культур болн материалн теткүлин кемджā өдлүллгнд профсоюзин чинринь өдлүлхин тōлā эн документе гарсмн.

КПСС-н XX хургин шиидврмүд кучāдж, мана таньгччин партийн организаци, профсоюзин кōдлмшин шунлтиг болн тедниг гардлгъан зōвār ясуулв.

Партин балгъсна, райодин комитетс, эклц партийн организаци, бāārн газрин комитетст икār дōнъгāн күргцхāдт болв, теднā седвāриг дōнънджāцхāнā. Тер учрар таньгччин кесг профсоюзин организацин кōдлмшнв темдгтāгъяр ясрв. Улгүрнв, Элстин ремонтн заводт, „Россовхозтрансн“ автобазд, профсоюзин организаци, цехс, бригадс, сменс хоорнд болн профессарнь дōрлдā бурдāцхāв. Цехсин профсоюзин комитетс болн теднā комиссмүд, профбагмуд, инженерн-техническ кōдлчнр эн дōрлдāг гардцхана.

Яшкульск района „Лиманний“, Приозерн района „Сарна“, Яшалтинск района 105-ч номертā болн нань чигн сов-

хозмудт дōрлдāн сāанār бурдāгддж.

Профсоюзн организацин кōдлмшт болн тедниг бāārн газрин партийн организаци гардлгнāд бāāх ик дуту-дундиг КПСС-н ЦК-н декабрьск Пленум темдглв. КПСС-н ЦК-н эн заавр мана таньгччин цуг профессиональн болн партийн организацин дуту-дундсла бурдāн ирлцжāнā. Энүнā тускар шидрхи болсн таньгччин партийн организацин XVIII конференцд унн-чикār темдглгдлā.

КПСС-н таньгччин, балгъсна болн райодин комитетсиг гардлгн татугъин учрар, таньгччин профсоюзн организацин кōдлмш дуту-дундта болджана.

КПСС-н балгъсна болн райодин комитетс, эклц партийн организацис, фабрично-заводской болн бāārн газрин комитетсиг кōдлмшин туск эрк биш некрмүд кечхāхш. „Калмыкстройтрестин“ Элстин хойрдгч номертā тосхлтин управленā партийн организаци, профсоюзн организацин кōдлмшт кучц оньган эс бгсн учрар, коллективин бāадл-джиргълār профсоюзн организаци соньмсхш, кōдлмшчнр производств заллгнā тōрт орулгцхāхш теднлā кūr-күүндвр күн кеш. Профсоюзн хургуд болн производствени совещаньс энд йир цōбнār кегддж. Тер мет энд кōдлмшчнрин бāадл-джиргълд бгдгх зōвтā килмдж уга, тер учрар кōдлмшчнрин кōдлмшāсн гарлгн-орлгн ик, тосхлтин программ кучāгдджāхш, предприятъс ик гарута.

КПСС-н Юстинск райком, совхозмудин профсоюзн организацин кōдлмш ясуулхд килмжāн бгчāхш.

Балгъсна зāрм тосхлтст болн предприятъст муугъар кегддж йовх профсоюзн кōдлмшлā, КПСС-н балгъсна комитет болн таньгччин профессиональн союзин Совет эвцлдāд бāāцхāнā. Балгъсна автотранспортин конторин зāрм кōдлмшчнр дунд куч-кōлснā диг-дара эвццхāнā, кōдлмшчнрин кōдлмшāсн тарлдан, орлдан йир ик. Иим йовдлмуд суртгмджин кōдлмшин тату-тартгиг үзүлджāнā.

Зāрм профсоюзн организаци, куч-кōлснā аш өдлүллгнā тōрт, предприятъсин производствени уулдвр делгрүллгнд орлцхāхш. Нзүрлгч улсин дамшил тархалгнā, производствин дуту-дундла ноолдлгнā кōдлмшт муугъар орлцхана. Производств заллгнд кōдлмшчнриг оруулгнā цуг эв-аргъ олзлгдхш. Цуг эн тоот тату-тартг промышленностин кōдлмшин йовудт харш болджацхана. Нидн джил мана таньгччин 11 предприятъс государствени зурасан кучāцхāсн уга, 279 мингън арслнъга продукци орн-нутгтан дуту бгв. Социалистическ дōрлдā гардлгнāн профсоюзн организаци ик дуту-дундста.

Элстин промкомбинатин (директорнв ур Манышев) проф-

союзн организаци куч-кōлс болн производств бурдāлгнд кесг дуту-дундста. Чолуна карьерт кōдлх зōвтā механизацис ормдан тāвгддж олзлгдджāхш, тер учрар цолу гаргългн гаррар кегднā. Прикаспийск загъсна комбинатд, Элстин кирпичн заводт болн нань чигн предприятъс, производств муугъар бурдāгднā, куч-кōлснā болн джалвин кōдлмшт диг-даран уга болна.

Совхозмудар чигн ик дуту-дундс бāāнā. Приозерн, Сарпинск, Юстинск райолт куч-кōлс диглгнв муугъар кегдджāнā. Эннв эл-ахун тōрт харш болна. Улгүрнв, „Буралинск“, „Ленинск“ болн 108-ч номертā совхозмудин эдл-ахус эзн мет хāлāц угагъар, диг угагъар кегдлāд бāāдж. Эдн 3 сай арслнъга селāнā эдл-ахун эдл-уш орн-нутгтан дуту бгч.

Куч-кōлсчнриг производств заллгнд орлцуллгнд, производствени совещаньс ик чинр эдлцхāнā. Предприятъсар, тосхлтсар производствени совещаньсиг куч-кōлсчнриг, церглāчнриг болн инженерн-техническ кōдлāчнриг бргнār орлцулдж, даынгин кōдлгт хуврāхмн гидж КПСС-н ЦК-н Пленум тоолджана гидж докладчик заав.

Промышленностин болн селāнā эдл-ахун эдл-уш гаргългнла зергидж, мана таньгччин куч-кōлсчнрин бмн, āмтн бāадг гермүд тосхлгнā ик чинртā тōр бāāнā. 1958 джил 70 мингън квадратн метр бāār эдлгнд орулдж бгх зура темдглгдсн бāāнā, теунāс талдан олин-āмт орлцулдж тосххин эв-аргъар 8 мингън квадратн метр бāārн тосхлгдхмн. Эн тōриг шунмгъагъар кучāхд профсоюзмуд ик чинр зүүлжāцхāнā. Амтн бāадг гермүдин тосхлтин зура давулдж кучāгдхин тōлā кегдх социалистическ дōрлдāн делгрлтд, куч-кōлсчнрин седвāриг профсоюзмуд бргцхāх зōвтā.

—КПСС-н ЦК-н декабрьск Пленумин тогтаврмуд, профсоюзн организацист, коммунистическ тосхлтин кōдлмшин программ бгчāх, тууджлгч документе **Болджāнā**, —гидж докладчикин хōбн босдж келсн үгдāн, партин балгъсна комитетин сеглэтр ур Трубицын келв.—Профсоюзн организацист партийн гардвр бгдгнд партин балгъсна комитет цуг эв-аргъан олзлнā, —гидж эн цааранднв келв.

Амтн бāадг гермүдин агъу ик тосхлтин программ кучāхин тōлā, тосхлтсин бāārн газрин комитетслā хамдан, кōдлмшчнр хоорнд профессарнь социалистическ дōрлдā бурдāнāвдн, горьковчанрин улгүрār, цуг олин-āмтиг āмтн бāадг гермүдин тосхлтд орлцулджанāвдн, —гидж ур Трубицын үгиннв чилгчд келв.

Профсоюзин рабочкомин кōдлмшт партийн гардвр бгч, мал бсклгъār болн малас гардг эдл-уш гаргългъар зурас кучāхин тōлā кегдджāх

социалистическ дōрлдā делгрүллгнд совхозин профсоюзин рабочком ямаран кевār агсгдсна тускар Яшкульск района „Лиманний“ совхозин эклц парторганизацин сеглэтр ур Хомутников цāалгъдж келв.

—КПСС-н ЦК-н декабрьск Пленум профсоюзмудин кōдлāчнриг КПСС-н XX хургин шиидврмүд кучāхин тōлā кучлгнд алдршгнв программ агсгджāнā,—гидж таньгччин профсоветин оргбюрон ахлāц ур Манцынов келв. КПСС-н ЦК-н Пленумин тогтаврмуд мана таньгччин куч-кōлсчнр халунар тосчхав. Куч-кōлсчнр бмнāн тāвгдджāх тōрмүдиг чикār, унн седклāрн медж, теунг кучāхин тōлā гүджрмгār зүткдж йовцхана. Амтн бāадг гермүд бāрлгнд эврāн орлцх даалгъвр авцхасн, Элстин ремзаводин кōдлмшчнрин седвāрнв ик чинртā седвār болджана.

Советск күүнā бāадл-джиргълин тōлā килмджāн бгългн—профсоюзмудин чинртā заканы,—гидж ур Манцынов цааранднв келв. Тер учрар мана профсоюзмуд, олин-āмтнā куч-кōлснā бāадлинв ясуулхин тōлā, теднā куч-кōлснā болн джалвин тōрт шунмгъагъар орлцдж кучлцхāх зōвтā.

Приютненск района 4-ч номертā совхозин рабочкомин ахлāц ур Гудина, эдл-ахун ору өдлүлхин, селāнā эдл-ахун производствин эдл-уш гаргългъ икдүлхин тōлā совхозин коллектив цуцртл угагъар зүткдж йовна гидж келв. Социалистическ дōрлдā бргнār делгрүллгнā тōрār сāанār кучлсн болхла, куч-кōлснā аш улм өддāн болх билā,—гидж цааранднв эн келв.

Производств заллгнā чинртā форм бргнār олзлгнд—производствени совещаньст багъар оньг бггдв. Тийм совещаньс йир багъар кегдв, тийгчкād тедн сургъмджин авц-бāрц татута болцхав, тедниг совхозин гардчнр багъар орлцхав.

—Партин балгъсна болн райодин комитетс профсоюзмудиг татугъар гардсн учрар, профсоюзмудин кōдлмш та-

ту-тартгта болджана,—гидж КПСС-н таньгччин комитетин партийн органсин отделин заведуюш ур Волков келв. Целинн, Юстинск, Яшкульск болн нань чигн партин райкомсин бюросин заседаньст, пленумст, профсоюзмудин тōрār куундврмүд кегдсми уга.

Эклц партийн организацис бас профсоюзмудиг татугъар гардцхана, тер учрар, коллективин производствени бāадл-джиргълд, зāрм эклц партийн организацис чинр бгцж. Эдн хург хая-хая кечхāнā, эдл-ахун болн культурн тосхлт заллгнд олин-āмтиг бргнār орлцулцхāхш.

Таньгччин прокурор ур Бжезовский, эврāннв үгдāн, куч-кōлснā туск закар чикār эдлгнд бāāх дуту-дундин тускар келв. Профсоюзмудин кōдлмш сул болсн учрар, куч-кōлс харлгнā болн куч-кōлсчнрин закана зōв эдлгнā хаалгъс гарлгн икддж. Таньгччин зāрм организацист болн предприятъст, советск закар эвдлг, закарнā эс тооллцдг гардчнр одачнв бāāцхāнā. Кōдлмшчнриг халлж кевār кōдлмшāснв гаргъсн хаалгъс „15 лет ВЛКСМ“ саянаторт, Элстин тивографт болн нань чигн организацист бāāнā.

Пленумд ут тоодан 11 күн босдж уг келцхāв. Партин таньгччин комитетин пленумин кōдлмшт, КПСС-н крайкомин бюрон член ур Кротков Е. С. орлцв.

Партин таньгччин комитетин пленумд орлцачнр, КПСС-н ЦК-н декабрьск Пленумин шиидврмүдиг нег дуугъар таасал, профсоюзмудин организацимудт партийн гардвр ясуулхин, КПСС-н XX хургин тāвснв тōрмүд кучāлгнд профсоюзмудин нилчинв өдлүлхин туск тогтавр авцхав.

Редактор Д. М. МУКЕБЕНОВ.